

Tvorbeni modeli stopljenica u hrvatskom rječniku stopljenica

Ljutić, Anamarija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:849283>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Anamarija Ljutić

**Tvorbeni modeli stopljenica u Hrvatskom rječniku
stopljenica
(ZAVRŠNI RAD)**

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Anamarija Ljutić
Matični broj: 0009077968

Tvorbeni modeli stopljenica u Hrvatskom rječniku stopljenica
ZAVRŠNI RAD

Prediplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kristian Novak

Rijeka, 11. rujna 2020.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova **Tvorbeni modeli stopljenica u Hrvatskom rječniku stopljenica** izradio/la samostalno pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Kristiana Novaka.

U radu sam primijenio/la metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u diplomskom radu na uobičajen način citirao/la sam i povezo/la s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

Anamarija Ljutić

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Što je to stopljenica?	2
3. Podrijetlo stopljenica.....	3
4. Tvorbeni modeli i struktura stopljenica	5
4.1. Tvorbeni modeli.....	5
4.2. Ostali tvorbeni modeli.....	6
4.3. Semantički odnosi.....	7
5. Gdje se sve mogu pojavljivati stopljenice?.....	8
6. <i>Stopljenice naše svagdašnje</i> – Važnost konteksta u razumijevanju značenja stopljenica	10
7. Korpus.....	11
7.1. Analiza.....	21
7.2. Zaključak.....	22
8. Zaključak	24
9. Sažetak	25
10. Literatura.....	26

1. Uvod

U ovome radu govorit će se o stopljenicama i stapanju kao jednom od novijih načina tvorbe riječi u hrvatskome jeziku. Na početku ćemo se osvrnuti na podrijetlo i prve zabilješke stopljenica u nekih autora ne samo u našem već i u drugim jezicima. Uspoređujući pojedine pristupe prikazat će se njihovi tvorbeni modeli i sama struktura.

Interes za stopljenice porastao je u zadnjih nekoliko godina. Njihova je popularnost izrazito porasla uz medije koji nas sve više okružuju i imaju ogroman utjecaj na naše živote, a popratno su uz njih neizbježne i u reklamama, razgovornom jeziku, žargonu, literaturama itd.

Međutim, određivanje i definiranje pojma stopljenice očigledno i dalje predstavlja terminološki i metodološki izazov. Ono oko čega su se složili svi autori koji su se posvetili ovoj temi, jest da ih upravo takve poteškoće i nejasnoće čine izrazito zanimljivima. Osim toga, zanimljivost se očituje u tezama da su poput leksičke zagonetke, svojevrsne mozgalice i provokativne naravi te da se njima iskazuje humorističnost i kritika.

Dalje ćemo se dotaknuti i semantičke podjele stopljenica prema Ivanu Markoviću – one mogu biti koordinativne, determinativne, endocentrične i egzocentrične (2012).

Pretežita „mladost“ u istraživanju i dostupnosti pregleda stopljenica očituje se u činjenici da je njihov rječnik nastao tek 2016. godine pod autorstvom Ivana Markovića, Ivane Klindić i Ive Borković. On se nalazi u online izdanju pod imenom *Hrvatski rječnik stopljenica*. Rječnik bilježi i pomnije objašnjava više od 5000 stopljenica koje se pojavljuju u hrvatskome jeziku još iz 19. stoljeća pa sve do danas.¹

U konačnici slijedi analiza stopljenica iz *Rječnika*. Korpus će obuhvaćati stopljenice od slova L do slova O. Pritom ćemo ih svrstati po pripadnosti određenim vrstama riječi, odrediti kojem tvorbenom modelu pripadaju (Klindić 2016) i njihove semantičke odnose (Marković 2012) te rezultate zabilježiti u postocima.

¹ Izvor: <https://stilistika.org/hrvatski-rjecnik-stopljenica> (23. 3. 2019)

2. Što je to stopljenica?

Za stopljenicu i proces stapanja čini se kao da ne postoji jedinstvena i precizna definicija. Ono oko čega nema dvojbe jest sam pojam stopljenice koju definiramo kao specifičnu novotvorenicu koja je nastala stapanjem neznačenjskih, nemorfemskih dijelova najmanje dviju punoznačnica (Lewis i Štebih Golob 2014). Ipak, prema Ivani Klindić (2016), jedni autori smatraju da je skraćivanje jedne ishodišne riječi dovoljan uvjet da bi se riječ klasificirala kao stopljena (npr. *apsintirati* <apsint × apstinirati>), drugi pak (npr. Ingo Plag²) smatraju da su prave stopljenice samo one koje su semantički slične koordinativnim složenicama³ (npr. *sanegdota* <san x anegdota>⁴), dok treći (Laurie Bauer⁵ i Outi Bat-El⁶) one u kojima je u lijevoj ishodišnoj riječi otpao dočetni dio, a u desnoj početni dio riječi (npr. *padarca* <padati x Barca>⁷).

Ivan Marković definira stapanje kao rječogradni postupak nastao kombiniranjem i fuzioniranjem neznačenjskih dijelova dviju ili više ishodišnih punoznačnica što rezultira riječju s novim značenjem (Marković 2010). To bi značilo da kod stopljenica dolazi do promjene na semantičkom planu. Kristian Lewis i Barbara Štebih Golub nadodaju kako su u našem jeziku specifične tri kombinacije stapanja: početak prve riječi i cijela druga riječ (npr. *darvinacizam* <darvinizam x nacizam>), cijela prva riječ s dočekom druge riječi (npr. *kafkana* </Franz/ Kafka x kavana>⁸) te početak prve riječi i dočetak druge (npr. *Anđelka* <Angelina /Jolie/ × Željka /Markić>⁹). Jedna od autorica Hrvatskog rječnika stopljenica, Ivana Klindić (2016), smatra da stopljenice nastaju skraćivanjem barem jedne od dviju ishodišnih riječi (npr. *lobitomija* <lobi x lobotomija>) ili pak fonološkim ili grafemskim preklapanjem izvorišnih riječi (npr. *Ludruga* <lud x udruga>¹⁰). Stefan Thomas Gries¹¹, prema Slavici Grgić (2014), definira stapanje kao proces stvaranja novog leksema iz najmanje dviju polazišnih riječi od kojih je najmanje jedna skraćena pri stapanju ili ako nema skraćivanja nijedne polazišne riječi onda mora doći do fonološkog ili grafemskog preklapanja ishodišnih riječi.

Sam postupak stapanja ponekad je teško razgraničiti od ostalih rječogradnih postupaka. Ipak, Slavica Grgić u svome radu *Stopljenice u internetskim reklamama* (2014) navodi kako se

² Ingo Plag njemački je lingvist i profesor engleskog jezika u Düsseldorfu.

³ Kod kordinativnih složenica su obje ishodišne riječi semantički ravnopravne.

⁴ Izvor: <https://stilistika.org/sa-se> (2. 4. 2019)

⁵ Laurie Bauer britanski je lingvist i profesor lingvistike u Wellingtonu.

⁶ Outi Bat-El izraelska je lingvistica i profesorica lingvistike u Tel-Avivu.

⁷ Izvor: <https://stilistika.org/pa-pe> (2. 4. 2019)

⁸ Izvor: <https://stilistika.org/ka> (2. 4. 2019)

⁹ Izvor: <https://stilistika.org/an-az> (2. 4. 2019)

¹⁰ Izvor: <https://stilistika.org/l> (2. 4. 2019)

¹¹ Stefan Thomas Gries profesor je lingvistike u Kaliforniji.

stopljenice izdvajaju po tome što su kod njih barem jedan ili pak oba morfema kraćeni (za razliku od npr. slaganja). One su nastale s predumišljajem i svjesno s ciljem da privuku pozornost čitatelja/slušatelja. Time se ne očekuje brza reakcija, već da se pažnja zadrži na novonastaloj stopljenici, odnosno na njezinoj formi.

3. Podrijetlo stopljenica

Stapanje kao vrsta tvorbe riječi relativno je nova u hrvatskome jeziku. Najveći je utjecaj na naš jezik imalo oponašanje tvorbenih obrazaca iz drugih jezika (primjerice engleskog jezika). No prije nego li se uhvatimo primjera stopljenica iz našeg jezika, valjalo bi se osvrnuti na ostale jezike.

Jedne od prvih primjera stopljenica nalazimo još u 16. stoljeću i to u engleskom jeziku (primjer *foolosopher* 'budala filozof' <eng. *fool* 'budala' x *philosopher* 'filozof'>. Engleski je jezik uvelike utjecao na sve ostale jezike pa tako i na hrvatski: u francuskom jeziku imamo primjere poput: *écornifler* 'njuškati i krasti' <fr. *écorner* 'odrezati' x *nifler* 'njuškati'>, *alcotest* <fr. *alcool* 'alkohol' x *test*>, u talijanskom: *fantascienza* 'znanstvena fantastika' <tal. *fantasia* 'fantazija' x *scienza* 'znanost'>, *cartolibreria* <tal. *cartoleria* 'knjižara' x *libreria* 'knjižnica'>, u španjolskom: *bruja* 'zla žena' <šp. *bruja* 'vještica' x *mujer* 'žena'> i u njemačkom jeziku: *Medizyniker* 'cinični liječnik' <njem. *Mediziner* 'liječnik' x *Zyniker* 'cinik'> (Klindić 2016). Engleski jezikoslovci takve vrste novotvorenica nazivaju *blend*, francuski *mot-valise*, njemački *Kofferwort*, dok je kod nas 2009. Ivan Marković predložio pojam stopljenice (Bagić 2015).

Poznati pisci koji se spominju kao stvaratelji stopljenica su Aristofan, François Rabelais, Heinrich Heine i Lewis Carroll. François Rabelais stvorio je riječ *sorbonagre* kao rezultat stapanja *Sorbonne* (pariško sveučilište) i *onagre* (divlji magarac). Heinrich Heine skovao je riječi *millionarr* <njem. *Milionär* 'milijunaš' x *narr* 'budala'> i *familionär* nastalo od *Familie* i *Millionär*, odnosno riječ *familionarno* koju je kasnije proučavao Sigmund Freud. On je ustanovio da stopljenica dobiva značenje kada ju stavimo u određeni kontekst ili pak poznajemo društveno-političku okolnost, što generalno vrijedi za bilo koju stopljenicu (Bagić 2015). Freud je nadalje početkom dvadesetog stoljeća na temelju stopljenica započeo analitički dio svojeg djela o vicu gdje navodi primjere poput: *Scheusalinger* <njem. *Scheusal* 'čudovište' x /Jerome David/ *Salinger*>, *alcoholidays* <engl. *alcohol* 'alkohol' x *holidays* 'praznici'>. U Carrollovom poznatom djelu *Alisa u zemlji čudesna* pronalazimo brojne igre riječima među kojima spadaju i

stopljenice poput: *chortle* <eng. *chuckle* 'smijuckati se' x *snort* 'frkanje, puhanje, šmrkanje'>, *galumph* <eng. *gallop* 'galopirati' x *triumph* 'trijumfirati'>, *mimsy* <eng. *miserable* 'jadan' x *flimsy* 'tanak, krhak, slabašan'> i *slithy* <eng. *slimy* 'sluzav, ljigav, glibav, mutan' x *lithe* 'živahan'> (Marković 2016).

Antun Šoljan Carrollove je stopljenice preveo i time stvorio riječi poput *đipahan* <đipati x živahan> ili *galumfirati* <galopirati x trijumfirati>. Time dobivamo potvrdu kako su strani autori uvelike imali utjecaj na naš jezik na način da smo oponašali njihove tvorbene obrasce ili su pak engleske stopljenice kao posuđenice ušle u naš jezik (npr. *smog* <*smoke* x *fog*>). No to naravno nije jedini način nastanka stopljenica u hrvatskome jeziku (Marković 2016).

Krešimir Bagić u svom radu *Stopljenica: riječ, figura, kultura* (2015) kao jedan od prvih zabilježenih primjera „domaćih“ stopljenica navodi riječ *glasovir* kao spoj riječi glasa i klavira koju je skovao Bogoslav Šulek još 1860. godine. Također je zabilježio zanimljive stopljenice koje je stvorio Antun Gustav Matoš u svojim žestokim polemikama u kojima je oštro negirao suparnike poput Tina Ujevića: *Huljević* <hulja x /Augustin Tin/ Ujević> (1911), *Pfujjević* <pfuj x /Augustin Tin/ Ujević> (1911), pisca i novinara Stjepana Parmačevića nazvao je „gospođicom *Spermačević*“ <sperma x Parmačević> (1910), a uz to imamo i primjere *pokreten* <pokret x kreten> (1909), *Srbat* <Srbin x Hrvat> (1908), *supilopovština* <supilovština x lopovština> (1910), *simvolistički* <simbolistički x vol> (1899) ili *bedakcija* <bedak x redakcija> (1911). Također se izdvaja i Ante Starčević koji je osmislio riječ *madžarolac* <Madžar x madžaron x Tirolac 'Austrijanac'> (1867) što se odnosilo na pripadnike protivničke Narodne stranke koji su surađivali i s Mađarima i s Austrijancima. Uz taj primjer spominje se i riječ *monantonija* iz *Pisama Magjarolacah* također iz 1867. godine, za koju se sluti da je nastala stapanjem riječi *monotonija* i *onanija* (Bagić 2015). Ante Kovačić stvorio je stopljenice *bradikalac* <brada x radikalac> i *gradikalac* <graditi x radikalac> (oba primjera iz 1866). Ovakvi nam hrvatski primjeri pokazuju kako je tvorba riječi stapanjem bila moguća u hrvatskome jeziku i prije engleskog utjecaja (Klindić 2016).

Ivan Marković (2016) navodi i primjere iz prve polovice dvadesetog stoljeća. Neki od njih su: *Čarli* <čaroban x /miris/ x limuna>, *maspok* <masovni x pokret>, *klinceza* <klinka x princeza>, *Zabafon* <Zagrebačka Banka x telefon> s kojima smo se susreli u publicističkome stilu ili jeziku reklama (Lewis i Štebih Golub 2014). Nadalje se spominju riječi poput *oslovnica* <osel 'osao, magarac' x slovnica 'gramatika'> (primjer je uveo Dragutin Domjanić 1920. godine), *serbilnost* <Serb 'Srbin' x servilnost> (skovao ju je Miroslav Krleža 1926), *Hitlerchill* </Adolf/ Hitler x /Winston/ Churchill> (Vilim Čerić, 1940). U drugoj polovici dvadesetog stoljeća zabilježeni su

sljedeći primjeri: Zlatko Gorjan, prevodeći Uliksa, stvorio je stopljenicu koja se sastoji od čak pet polazišnih punoznačnica: *kontransmagnifikajudobongtacionalnost* <konstupstancijalnost x transstupstancijalnost x magnifik 'veličanstveno' x judo 'židovsko' x bong 'onomatopeja eksplozije i seksa'>, Dragutin Tadijanović stvorio je riječ *mljetovanje* <Mljet x ljetovanje> (1966), zatim imamo riječ Tonka Maroevića i Tomislava Radića – *neprestalno* <neprestano x stalno> ili pak *štrickl* <štrikati 'plesti' x bicikl> iz animiranog filma *Balthazar* (1969). Antun Šoljan nam, zahvaljujući Orwellu, osamdesetih godina osmišljava riječi poput *glagomenica* <glagol x imenica> ili *mislicija* <misliti x milicija, policija>. Devedesetih Ranko Marinković uvodi riječ *interpretacijonala* <interpretacija x internacionala>, *kakadakati* <kakati 'obavljati veliku nuždu' x kákati 'govoriti ka' x kokodakati>, *Naježišvili* <naježiti se x /Josif Visarionovič/ Džugašvili /Staljin/> itd (Bagić 2015). Ulaskom u 21. stoljeće internet je počeo biti neizbježan u svakidašnjem životu te smo uz američke televizijske serije i njihove prijevode počeli biti u doticaju s anglicizmima i samim time stapanjem u razgovornome jeziku.

4. Tvorbeni modeli i struktura stopljenica

U nastavku slijedi prikaz tvorbenih modela i struktura stopljenica prema Ivani Klindić u njezinom radu *Nove hrvatske stopljenice na primjeru dviju fejbuzičkih stranica* (2016).

4.1. Tvorbeni modeli

Prvi model koji autorica navodi je onaj u kojem se stapaju početni dio jedne i dočetni dio druge riječi. Primjeri takvog modela su: *Fedal* </Roger/ Federer x /Rafael/ Nadal>, *hobocula* 'hobokula' <hobotnica x. eng. *Dracula* 'Drakula'¹², *schnoodle* 'šnudl' <eng. /miniature/ *schnauzer* 'patuljasti/ šnauzer' x *poodle* 'pudl'¹³. Klindić za takve stopljenice preuzima termin linearne, prema Paulu Griesu.

Drugi model čine stopljenice koje su nastale stapanjem cijele prve riječi i dočetka druge riječi. Primjerice: *dekretina* <dekret x nekretina>¹⁴, *račananje* </Ivica/ Račan x računanje>¹⁵, *đubrentus* <đubre x Juventus>¹⁶.

¹² Izvor: <https://stilistika.org/ho-hz> (2. 4. 2019)

¹³ Izvor: <https://stilistika.org/sa-se> (2. 4. 2019)

¹⁴ Izvor: <https://stilistika.org/da-dn> (2. 4. 2019)

¹⁵ Izvor: <https://stilistika.org/r> (2. 4. 2019)

¹⁶ Izvor: <https://stilistika.org/f/d> (2. 4. 2019)

Treći je model onaj u kojem se stapaju početak prve riječi i cjelovita druga riječ. To vidimo u primjerima: *labrapudl* <labrador x pudl>¹⁷, *Eurazija* <Europa x Azija>¹⁸, *gnuspojava* <gnusan x nuspojava>¹⁹, *brexít* <eng. /Great/ Britain 'Velika Britanija' x *exit* 'izlaz'>.

Četvrti model obuhvaća stopljenice u kojima se stapaju dvije cijele riječi koje su linearno preklopljene tako da se svaka može iščitati bez poteškoća. Tom modelu pripadaju stopljenice poput: *kranjen* <Kranj x ranjen>²⁰, *biskupljenje* <biskup x iskupljenje>, *blaženski* <blažen x ženski>.

Postoji i peti model u koji ubrajamo stopljenice gdje se jedna riječ ili njezin dio ponaša poput infiksa, odnosno ubacuje se unutar druge riječi ili se s njom isprepliće kao u primjerima: *Džbomba* </Mirza/ Džomba x bomba>²¹, *naćaćekati se* </Ivo Sanader/ Ćaća x naćekati se>²².

Autorica uz spomenutih pet modela navodi i jedan posebni u koji se ubrajaju tzv. ortografske stopljenice ili grafostopljenice. One se prepoznaju samo u pismu, odnosno riječ se unutar druge prepoznaje pomoću raznih tipografskih sredstava (veličina fonta, kurziviranje, boldiranje itd.). Primjerice: *maneWAR* <manevar x war 'rat'>, *mamurlook* <mamurluk x look 'izgled'>²³, *veleSSLalom* <veleslalom x SS *Schutzstaffel* 'Zaštitni odred'>²⁴.

4.2. Ostali tvorbeni modeli

Nadalje, Klindić navodi još tri modela. Prvi od njih ubraja one stopljenice nastale stapanjem početka jedne i početka druge polazišne riječi. Naprimjer: *ferblej* <ferplej 'poštena igra' x blejati>²⁵, *maspok* <masovni x pokret>.

Drugi model obuhvaća one stopljenice koje su nastale stapanjem dočetka prve i početka druge ishodišne riječi poput: *blog* <eng. *web* 'mreža, internet' x *log* 'dnevnički zapis, evidencija događaja'>²⁶.

¹⁷ Izvor: <https://stilstika.org/l> (2. 4. 2019)

¹⁸ Izvor: <https://stilstika.org/e> (2. 4. 2019)

¹⁹ Izvor: <https://stilstika.org/gn-gz> (2. 4. 2019)

²⁰ Izvor: <https://stilstika.org/kr> (2. 4. 2019)

²¹ Izvor: <https://stilstika.org/dž> (2. 4. 2019)

²² Izvor: <https://stilstika.org/n> (2. 4. 2019)

²³ Oba primjera su iz: <https://stilstika.org/ma> (2. 4. 2019)

²⁴ Izvor: <https://stilstika.org/v> (2. 4. 2019)

²⁵ Izvor: <https://stilstika.org/fa-fl> (2. 4. 2019)

²⁶ Izvor: <https://stilstika.org/bi-bo> (2. 4. 2019)

Treći model obuhvaća stopljenice nastale stapanjem dočetka prve i dočetka druge ishodišne riječi. On se ujedno smatra gotovo nemogućim modelom iako Ivan Marković, prema autorici, uspješno pronalazi primjer: *glechon* <eng. *beagle* 'bigl' x e. *bichon /frise/* 'bišon'>.

Dočetni dio stopljenice može postati i sufiksoid²⁷ što vidimo u morfemima poput *-gate* nastao od *Watergate*, *-holičar* proizveden od *alkoholičar*, *-ijada* nastala od *olimpijada*, *-mat* nastao od *automat* itd. Pritom se stvaraju brojne riječi sa sufiksoidom *-gate* koje označavaju skandale i afere: *Muldergate*, *Pirangate*; zatim sa sufiksoidom *-holičar* koji označava ovisnost: *radoholičar*, *čokoholičar*; zatim one sa sufiksoidom *-ijada*: *brocošijada*, *norijada*; one sa sufiksoidom *-mat*: *studomat*, *bankomat* itd.

Klindić također navodi početne ili dočetne dijelove stopljenica koji imaju potencijal za dobiti status morfema: *-(t)astično* (koje je nastalo od *fantastično*) tvori stopljenice *mandžukastično* </Mario/ Mandžukić x *fantastično*>²⁸, *fenomentastično* <fenomenalno x *fantastično*>²⁹, *bombastično* <bomba x *fantastično*>³⁰ itd.

Treba naglasiti kako stapanje donosi i veliki broj nepravilnosti tijekom tvorbe. Pritom se misli na nepredvidljivost rezultata stapanja kod pojedinih riječi. Primjerice, teško je predvidjeti hoće li stapanjem riječi *konj* i *zebra* nastati *kobra* ili *zekonj*, ili pak hoće li rezultat stapanja riječi *Hrvatska* i *Srbija* biti *Srbatska* ili *Hrvija*. Takve je primjere zasigurno teže svrstati u određeni tvorbeni model jer ne znamo uzimamo li cijelu ishodišnu riječ ili samo njezin dio. Ako uzimamo određeni dio, koji dio uzimamo? (Primjerice hoćemo li uzeti z-ebra, ze-bra, zebr-a).

4.3. Semantički odnosi

Stopljenice se značenjski mogu podijeliti na koordinativne i determinativne (Marković 2012: 67-68).

Koordinativne (kopulativne) stopljenice su one u kojima su odsječci polazišnih riječi semantički ravnopravni, nijedan od njih semantički ne dominira. To možemo vidjeti u primjerima *bulimareksija* <bulimija x anoreksija>³¹, *patkonj* <patka x konj>³².

²⁷ Sufiksoid je tvorbeni morfem sličan gramatičkom sufiksu, <https://hrvatski.enacademic.com/6644/sufiksoid> (11. 12. 2019)

²⁸ Izvor: <https://stilistika.org/ma> (2. 4. 2019)

²⁹ Izvor: <https://stilistika.org/fa-fl> (2. 4. 2019)

³⁰ Izvor: <https://stilistika.org/bi-bo> (2. 4. 2019)

³¹ Izvor: <https://stilistika.org/br-bz> (5. 2. 2020)

³² Izvor: <https://stilistika.org/pa-pe> (5. 2. 2020)

Determinativne (odredbene) stopljenice su one u kojima je jedan odsječak glavni i nadređen onom drugom. Pod tu skupinu ubrajamo *sasranak* <sastanak x sрати, glagolski pridjev trpni – sran>³³, *kragrlica* <kragna x ogrlica>³⁴. Vidimo kako *kragrlica* nije oblik kragne, već ogrlice što znači da je riječ *ogrlica* nadređena *kragni*.

Također postoji i podjela stopljenica na endocentrične i na egzocentrične (Marković 2012: 69-70).

Endocentrične su stopljenice one kod kojih je značenje povezano s ishodišnim riječima od kojih su nastale. Primjer takve vrste je *cronut* 'krafnosan' <eng. *croissant* 'kroasan' x *donut* 'krafna'>³⁵. Takve vrste stopljenica su najčešće.

Kod egzocentričnih stopljenica značenje se nalazi izvan njih, odnosno nisu podvrsta nijednoj od ishodišnih riječi. One nisu toliko učestale kao endocentrične, no postoji primjer: *tamagotchi* <jap. *tamago* 'jaje' x e. *watch* 'sat'>³⁶.

5. Gdje se sve mogu pojavljivati stopljenice?

Marković, prema Krešimiru Bagiću (2015), izdvaja pet skupina unutar kojih se nalaze stopljenice.

Pod prvu skupinu ubrajamo posuđenice, koje smo posudili iz stranog jezika i prisvojili kao dio hrvatskog leksika. Uz već spomenuti primjer riječi *smog*, također možemo navesti primjer *motel* <eng. motor x hotel>, *bit* <eng. *binary* 'binarni, dvojčani' x *digit* 'brojka, znamenka'>³⁷, *karaoke* <jap. *kara* 'prazno' x *orchestra* 'orkestar'>³⁸, *bulimareksija* 'bulimarexia' <eng. *bulimia* 'bulimija' x *anorexia* 'anoreksija'>³⁹, *blog* <eng. *web* 'mreža, internet' x *log* 'dnevnički zapis'>⁴⁰ ili pak *smeč* 'smash' <eng. *smack* 'pljeska' x *smite* 'udariti' x *mash* 'zgnječiti' x *bash* 'tresnuti'>⁴¹ itd. Već je spomenuto kako broj posuđenica može samo rasti jer smo neprestano u doticaju sa stranim medijima, serijama i reklamama gdje se one prvotno i pojavljuju.

³³ Izvor: <https://stilistika.org/sa-se> (5.2.2020)

³⁴ Izvor: <https://stilistika.org/kr> (5.2.2020)

³⁵ Izvor: <https://stilistika.org/c> (5.2.2020)

³⁶ Izvor: <https://stilistika.org/ta-to> (5.2.2020)

³⁷ Izvor: <https://stilistika.org/bi-bo> (5.2.2020)

³⁸ Izvor: <https://stilistika.org/ka> (5.2.2020)

³⁹ Izvor: <https://stilistika.org/br-bz> (5.2.2020)

⁴⁰ Izvor: <https://stilistika.org/bi-bo> (5.2.2020)

⁴¹ Izvor: <https://stilistika.org/sm-sq> (5.2.2020)

U drugoj skupini nalazimo domaće slengovske tvorenice poput *ćelestonke* <ćelave x Bridgestone x ka mn.>⁴², *Kradeze* <krasti, pz. 3. l. jd krade x ha de ze 'HDZ'>⁴³, *čmaramica* <čmar x maramica>⁴⁴, *rej-čoban* <*Ray Ban* x čoban 'seljačina'>⁴⁵.

Treća skupina ubraja stopljenice nastale u jeziku reklama i marketinga poput *Krašotice* <Kraš x krasotice>⁴⁶, *Vinistra* <vino x Istra>⁴⁷, *Beertija* <beer 'pivo' x birtija>, *kulturizam* <kultura x turizam>⁴⁸.

Stopljenice iz novina i internetskih portala spadaju u četvrtu skupinu. Tako imamo primjere poput *gastronaut* <gastronom x astronaut> kao portal o gastronomiji⁴⁹, *Coolinarika* 'Kulinarika' <cool 'kul' × kulinar + -ik-a>⁵⁰ kao portal o kuhanju, *splitarije* <Split x koještarije>⁵¹ kao rubrika na T-portal. Na portalu *Indeks* možemo izdvojiti spomenute stopljenice poput *pljugareta* <pljuga x cigareta>, *Smrdinamo* <smrad, smrdjeti x Dinamo>, *anallitičar* <analni x analitičar> (Grgić 2014).

U petu skupinu ubrajamo stopljenice nastale u prevodilaštvu ili beletristici. Tako primjerice imamo prijevode iz američke humoristične serije *Moderna obitelj* poput: *douglimpijski* (eng. *Doug-lympics*) <Doug x olimpijski (eng. *Olympics*)>, *pas-micva* (eng. *bark-mitzvah*) <pas x bar-micva (eng. *bar-mitzvah*)>, *philakat* (eng. *Philboard*) <Phil x plakat (eng. *billboard*)>, *lažlanina* (eng. *fakon*) <lažni, laži- (eng. *fake*) x slanina (eng. *bacon*)>.

Bagić (2015) pritom nadodaje kako su žargon, mediji i reklame uglavnom okrenute prema zbilji, potaknute su iskustvom, aluzivne i usmjerene na društvo i pojave koje popratno dolaze uz njih. U beletristici se pak stopljenice ne referiraju na izvantekstnu stvarnost, već je bitan sam jezik kao prostor iskustva. Samim time ponekad nije jasno koje su njezine ishodišne riječi. Tako na primjer u riječi *osvrhnuti se* – je li ishodišna riječ *osvrnuti* ili *vrh* ili pak *svrha*?

Klindić (2016) uz navedenih pet skupina izdvaja i šestu – stopljenice koje se javljaju na društvenim mrežama. Pritom se misli na vladajuće društvene mreže današnjice poput *Facebooka*, *Instagrama*, *Twittera* itd. Tamo je zaista neizbježno ne susresti se s bilo kakvom

⁴² Izvor: <https://stilistika.org/ć> (5. 2. 2020)

⁴³ Izvor: <https://stilistika.org/kr> (5. 2. 2020)

⁴⁴ Izvor: <https://stilistika.org/č> (5. 2. 2020)

⁴⁵ Izvor: <https://stilistika.org/r> (5. 2. 2020)

⁴⁶ Izvor: <https://stilistika.org/kr> (5. 2. 2020)

⁴⁷ Izvor: <https://stilistika.org/v> (5. 2. 2020)

⁴⁸ Izvor: <https://stilistika.org/ks-kz> (5. 2. 2020)

⁴⁹ Izvor: <https://www.gastronaut.hr/>

⁵⁰ Izvor: <https://www.coolinarika.com/>

⁵¹ Izvor: <https://www.tportal.hr/tag/splitarije>

vrstom novotvorenice u obliku *mema*⁵². One uglavnom nastaju kao reakcija na aktualni politički ili društveni događaj; pritom mogu imati kritičku, humorističku ili u jednu ruku edukativnu ulogu. Primjerice imamo stopljenice *Kobilinda* <Kolinda /Grabar Kitarović/ x kobila>⁵³, *Saša Kradulović* <Saša Radulović x krasti, pz. 3. 1. jd krade>⁵⁴, *Talibandić* <taliban x /Milan/ Bandić>⁵⁵.

6. Stopljenice naše svagdašnje – Važnost konteksta u razumijevanju značenja stopljenica

Već smo naveli kako stopljenice nastaju za određenu prigodu te nam je za njihovo potpuno razumijevanje potreban određeni kontekst, ali i poznavanje društvenih okolnosti. Tako imamo primjer *Docovid* kao spoj virusa Covida-19 i Novaka Đokovića koji shvaćamo tek ako znamo da je nedavno srpski tenisač bio zaražen tim virusom ili pak primjer *Mondler*, koji je nastao stapanjem imena Monice i Chandlera, prepoznamo samo ako smo pogledali popularnu američku seriju iz 90-ih *Prijatelji* te znamo da je stopljenica nastala jer su ova dva lika u vezi.

Također možemo spomenuti i tzv. nehotečne stopljenice koje su rezultat greške u govoru. Govornik zbog brzine, nedovoljne koncentracije, značenjske bliskosti ili pak fonološkog podudaranja dviju ishodišnih riječi nesvjesno stvara novotvorenicu, dotad nepotvrđenu riječ (Bagić 2015). Tako primjerice možemo u ushitu zabunom reći *Guper* umjesto *super* ili *guba*. No Klindić (2016) smatra kako takve stopljenice ne bogate leksik jer se govornici isprave nakon takve greške tako da se ta riječ ne nastavlja koristiti u njihovom govoru.

Imamo slučajeve kada se stopljenica u danom jeziku podudara s homofonom ili homografom tog istog jezika. Tako imamo primjer stopljenice *pluto* kao spoj plave i žute boje i postojeće riječi *pluto* koja predstavlja tkivo drvenastih biljaka koji npr. koristimo za čep ili pak primjer *natočiti* <NATO x natočiti>⁵⁶. Takvi primjeri ne bi trebali stvarati probleme u komunikaciji (bez obzira na podudaranje) jer se one ionako nikada ne pojavljuju samostalno, već u određenom kontekstu koji nam omogućuje prepoznavanje.

⁵² *Mem* je riječ koju je skovao Richard Dawkins 1976. godine u knjizi *The selfish gene*. Podrijetlo te riječi dolazi iz stare Grčke i ona bi u prijevodu značila 'onaj kojega se oponaša'. Što se tiče internetskog mema, on obično dolazi u obliku fotografije s kratim tekstom unutar nje. Izvor: <https://hr.if-koubou.com/articles/how-to/what-is-a-meme-and-how-did-they-originate.html> (9. 9. 2020.)

⁵³ Izvor: <https://stilistika.org/ko> (5. 2. 2020)

⁵⁴ Izvor: <https://stilistika.org/kr> (5. 2. 2020)

⁵⁵ Izvor: <https://stilistika.org/ta-to> (5. 2. 2020)

⁵⁶ Izvor: <https://stilistika.org/n> (5. 2. 2020)

7. Korpus

Kao što je već rečeno u uvodu, Ivan Marković, Ivana Klindić i Iva Borković stvorili su *Hrvatski rječnik stopljenica* 2016. godine. U njemu se nalazi preko 5000 stopljenica, a njihov broj zasigurno raste. Ono što slijedi u ovom poglavlju jest detaljnija analiza stopljenica od slova L do O:

L

labradoodle (imenica) <eng. *labradoodle* ← *labrador /retriever/* ‘labrador /retriver/’ × *poodle* ‘pudl’>; mješanac labradora i pudla

labud (imenica) <labud × ud ‘penis’>

lachon (imenica) <eng. *lachon* ← *hasa /apso/* ‘lasa /apso/’ × *bichon /frise/* ‘kovrčavi bišon’>; mješanac lase apso i kovrčavoga bišona

ladahno (prilog) <lađa × leđa × lagahno>

lagar (imenica) <lav × tigar>; križanac lava i tigra

lajanini (prilog) <lajati × laganini ‘lagano, polako, opušteno’>

Lambodža (imenica) <Laos × Kambodža>; izmišljena država, podrugljiv spoj Laosa i Kambodže

laprdist (imenica) <laprdati × laburist>

laudilo (imenica) <lauda ‘pohvala; hvalospjev Bogu’ × ludilo>

lavgar (imenica) <lav × tigar>; križanac lava i tigra

lećaća (imenica) <leća x /Ivo Sanader/ Čaća>

leftard (imenica) <eng. *leftard* ← *left* ‘lijevi’ × *retard* ‘retardirani’>; pogrdan naziv za ljevičara

leguar (imenica) <leopard × jaguar>; križanac leoparda i jaguara

Lenwoloppali (imenica) <Leonard /Hofstadter/ × /Howard/ Wolowitz × /Rajesh/ Koothrappali>

Leonerd (imenica) <eng. *Len-nerd* ← Leonard /Hofstadter/ × *nerd* ‘štreber’>

leopav (imenica) <leopard × lav>; križanac leoparda i lava

leopon (imenica) <eng. *leopon* ← *leopard* ‘leopard’ × *lion* ‘lav’>; križanac leoparda i lava

lepoglavar (imenica) <Lepoglava × poglavar>

lesbro (imenica) <eng. *lesbro* ← *lesbian* ‘lezbijka’ × *brother* ‘frend, buraz, brat’>; heteroseksualac koji se druži s lezbijkama

Levatoski (imenica) <levat × /Robert/ Lewandowski>; pogrdan naziv za nogometaša R. Lewandowskog

LGenijalan (pridjev) <LG × genijalan>

Libelung (imenica) <liberal × Nibelung>

libtard (imenica) <eng. *libtard* ← *liberal* ‘liberalni’ × *retard* ‘retardirani’>; pogrdan naziv za liberala

lidar (imenica) <eng. *lidar* ← *light* ‘svjetlost’ × *radar* ‘radar’>; optički radar, uređaj koji pomoću usmjerena tanka snopa svjetlosti mjeri udaljenost, brzinu ili smjer predmeta, atmosferilija i sl.

liftopad (imenica) <lift × listopad>; izmišljen mjesec koji aludira na listopad

ligar (imenica) <eng. *liger* ← *lion* ‘lav’ × *tiger* ‘tigar’>; križanac lava i tigra

liger (imenica) <eng. *liger* ← *lion* ‘lav’ × *tiger* ‘tigar’>; križanac lava i tigra

Lignjosipović (imenica) <lignja × /Ivo/ Josipović>; pogrdan naziv za bivšeg hrvatskoga predsjednika I. Josipovića, kojega su pogrdno zvali i Lignjom

liligar (imenica) <eng. *liliger* ← *lion* ‘lav’ × *liger* ‘ligar’>; križanac lava i ligra

liliger (imenica) <eng. *liliger* ← *lion* ‘lav’ × *liger* ‘ligar’>; križanac lava i ligra

Limaher (imenica) <limar × maher>; ime tvrtke za građevnu limariju u Zagrebu (2016)

literaturizam (imenica); <literatura × turizam>

Lizbo (imenica) <Lily × Fizbo>

livi (imenica) <eng. *liwi* ← *lemon* ‘limun’ × *kiwi* ‘kivi’>; križanac limuna i kivija

lob (imenica) <eng. *lob* ← *long* ‘dug’ × *bob* ‘bob, vrsta frizure’>; duga bob-frizura

logorad (imenica) <logor x radost>; <eng. *joycamp* ← *joy* ‘radost, veselje’
× *camp* ‘logor’>; logor za prisilni rad u Orwellovom romanu *1984*

lokancija (imenica) <lokanje × lokal × lokacija>

Longliver (imenica) <eng. *long live* ‘živio’ dosl. ‘dugo živio, dugoživući’ × Oliver /Mlakar/>

lopudluk (imenica) <Lopud × lopovluk>

Loserpool (imenica) <*Loserpool* ← eng. *loser* ‘luzer, gubitnik’ × *Liverpool*>

lošinjari (glagol) <Lošinj × lešinariti>

lototomija (imenica) <loto × lobotomija>

lovosenzus (imenica) <lova ‘novac’ ×+ -o- × konsenzus>

Lovrenpool (imenica) <Dejan /Lovren/ × *Liverpool*>

Luciferić (imenica) <Lucifer × /Predrag/ Lucić>

ludist (imenica) <?lud × loš × budist × ?ludist> <eng. *Baddhist* ← *bad* ‘loš’
× *Buddhist* ‘budist’ × ?*badass* ‘opasan, gadan’>

ludogan (imenica) <lud × uragan> <eng. *furricane* ← *fur* ‘krzno’ × *hurricane* ‘uragan’>

Ludolino (imenica) <lud × *Čokolino*> <eng. šp. *Loco-puffs* ← šp. *loco* ‘lud, šašav’ ×
eng. *Cocoa puffs*>; marka izmišljene dječje hrane od žitarica i kaka

ludruženje (imenica) <*Ludruga* × lud × udruga × druženje>

lunaparkiran (pridjev) <lunapark × parkiran>

lyubav (imenica) <ljubav × eng. *Yugoslavia* ‘Jugoslavija’>

LJ

ljagolast (pridjev) <ljaga × vragolast>

ljamasutra (imenica) <ljama × *Kama sutra*>

lješnjak (imenica) <ljevak × dešnjak>

Ljetnissan (imenica) <ljetni × san × *Nissan*>; naslov nagradne igre u novinama, glavni
zgoditak bio je automobil marke *Nissan*

ljubaviteljica (imenica) <ljubav × ?baviteljica>

ljubičanstven (pridjev) <ljubičast × veličanstven>

ljubitnik (imenica) <ljubiti × gubitnik>

ljubuškarac (imenica) <Ljubuški × muškarac>

ljudilo (imenica) <čovjek, mn. 'ljudi' × ludilo>

M

macaronut (imenica) <eng. *macaronut* ← fr. *macaron* 'kolačić' × eng. *donut* 'uštipak, krafna'>

maćaćak (imenica) <maćak × /Ivo Sanader/ Ćaća>

Mafiavelli (imenica) <tal. *mafia* 'mafija' × /Nicollò/ Machiavelli × veljeti pz. 3. jd. veli>

mafin (pridjev) <mafin × fin 'ukusan'> <eng. *muffin* 'mafin, kolač pečen u malom kalupu'>

mafioničarski (pridjev) <mafija × mađioničarski>

magistrava (imenica) <magistrala × strava>

magnumni (pridjev) <*Magnum* × umni>

majmunitet (imenica) <majmun 'glupan, budala' × imunitet>

Mamadona (imenica) <mama × /Diego/ Maradona>; pogrđan naziv za nogometaša D. Maradonu, zbog operacije zatezanja lica

mamijaš (imenica) </Zdravko/ Mamić × mafijaš>; pogrđno o podupirateljima nogometnoga dužnosnika Z. Mamića

mamlazni (pridjev) <mamlaz 'trapavac; neotesanac' × mlazni>

mamurlook (imenica) <mamurluk × eng. *look* 'izgled'>; izgled lica kao posljedica mamurnosti

mancation (imenica) <eng. *mancation* ← *man* 'muškarac' × *vacation* 'odmor'>; godišnji odmor proveden u muškome društvu i muškim aktivnostima

mangina (imenica) <eng. *mangina* ← *man* ‘muškarac’ × *vagina* ‘vagina’>; pogrdan naziv za muškarca feminista ili muškarca uvjeren u superiornost žena

manglish (imenica) <eng. *Manglish* ← *Malayan* ‘malajski’ × *English* ‘engleski’>; malezijski engleski, mješavina malajskoga, tamilskoga, kineskoga i engleskoga

Mannquijote (imenica) </Thomas/ Mann × Don Quijote>

manscara (imenica) <eng. *manscara* ← *man* ‘muškarac’ × *mascara* ‘maskara za oči’>; muška maskara za oči

Markokalipsa (imenica) <Marko /Grubnić/ × apokalipsa>; podrugljivo o fotošopiranim fotografijama koje stilist M. Grubnić objavljuje na svojim internetskim stranicama

maršaliti se (glagol) <maršal × šaliti se>

marximalan (pridjev) </Karl/ Marx × maksimalan>

mašnovit (pridjev) <mašna × maštovit>

matlet (imenica) <eng. *mathlete* ← *mathematics* ‘matematika’ × *athlete* ‘atlet, sportaš’>; onaj tko redovito sudjeluje na matematičkim natjecanjima

mauzer (imenica) <maltezer x /patuljasti/ šnauer>

Maybach (imenica) <*Maybach* × /Johann Sebastian/ Bach>

mdmastično (prilog) <MDMA ‘metilenedioksi-metamfetamin, ekstazi’ × fantastično>

MEDvjedica (imenica) <med ‘marihuana’ × /sredozemna/ medvjedica>

medicane (imenica) <eng. *medicane* ← *Mediterranean* ‘sredozemni, mediteranski’ × *hurricane* ‘uragan’>; uragan svojstven Sredozemlju

medobro (prilog) <medo x dobro> <eng. *beary* ← *bear* ‘medvjed, medvjedić’ × *very* ‘vrlo’>

meggings (imenica). <eng. *meggings* ← *man* mn. *men* ‘muškarac’ × *leggings* ‘tajice’>; tajice za muškarce

mejati (glagol) <meketati × blejati>

memiševiti (glagol) </Refik/ Memišević × ševiti ‘jebati’>

menstruatirka (imenica) <eng. *menstra-teer* ← *menstruation* ‘mjesečnica’ × *musketeer* ‘mušketir’>

Merde (1) (imenica) </Angela/ Merkel × /François/ Hollande>; skupno za zajedničku politiku njemačke kancelarke A. Merkel i francuskoga predsjednika F. Hollandea

Merkande (2) (imenica) </Angela/ Merkel × /François/ Hollande>; pogledaj primjer (1)

Merkollande (3) (imenica) </Angela/ Merkel × /François/ Hollande>; pogledaj primjer (1)

metakmorfoza (imenica) <metak × metamorfoza>

metastaza (imenica) <metastaza × staza>

miluminacija (imenica) <mio 'drag' × iluminacija>

miom (imenica) <mio 'drag' × miom 'benigni tumor'>

mirotrovan (pridjev) <mirotvoran × otrovan>

miSSterija (imenica) <misterija × ?miss × ?njem. SS 'Schutzstaffel, Zaštitni odred'>

MISterija (imenica) <MIS 'Meditranske igre Split' × misterija>

MISteriozan (pridjev) <MIS 'Meditranske igre Split' × misteriozan>

Mobilegeddon (imenica) <eng. *Mobilegeddon* ← *mobile* 'mobilni' × *armageddon* 'konačni boj'>

moguneće (imenica) <eng. *possimpible* ← *possible* 'moguće' × *impossible* 'nemoguće'>

moobs (imenica) <eng. *moobs* ← *man* 'muškarac' × *boobs* 'grudi'>; muške grudi

morhalan (pridjev) <MORH 'Ministarstvo obrane Republike Hrvatske' × moralan>

morhati (glagol) <MORH 'Ministarstvo obrane Republike Hrvatske' × morati>

moronično (prilog) <eng. *moronically* ← *moron* 'budala' × *ironically* 'ironično'>

mostaštvo (imenica) <most × ?ustaštvo>

mosturbirati (glagol) <Most /nezavisnih lista/ × masturbirati>

motel (imenica) <eng. *motel* ← *motor* 'motor' × *hotel* 'hotel'>

Mrak (imenica) <mrak × Rak> izmišljen horoskopski znak koji aludira na Raka

Mraziher (imenica) </Djed/ Mraz × Ziher>

mrgudjed (imenica) <eng. *grumpa* ← *grump* ‘čangrizavac, mrzovoljnik, mrgud’ × *grandpa* ‘djed’>

Mrmica (imenica) <mrma ‘ekstazi’ × /Maksim/ Mrvica>

Muljanović (imenica) <muljati × /Zoran/ Milanović>; pogrdno za hrvatskoga premijera Z. Milanovića

mupav (pridjev) <MUP ‘Ministarstvo unutarnjih poslova’ × mutav>

muslimaničan (pridjev) <musliman × maničan>

muslimantil (imenica) <musliman × mantil>

Mustaša¹ (imenica) <Mustafa /Nadarević/ × ustaša>

mustaša² (imenica) <musliman × ustaša>

mušketin (imenica) <mušketir × Tina /Katanić/>

muženstveno (prilog) <muževno × ženstveno>

muženstvenost (imenica) <muževnost × ženstvenost>

N

nacifist (imenica) <nacist × pacifist>

Nacinger (imenica) <nacist × /Joseph/ Ratzinger>; pogrdno za J. Ratzingera (papu Benedikta XVI), aluzija na njegovo članstvo u *Hitlerovoj mladeži*

Nadan (imenica) <nada × Nadan /Vidošević/>

nadebildan (pridjev) <nabildan × debilan>

nagnemoralno (prilog) <nagnuti se × nemoralno>

nagomilano (pridjev) <nagomilan × /Zoran/ Milanović>

nakazališni (pridjev) <nakaza × kazališni>

nanbudo (imenica) <jap. *nanbudo* ← /Yoshinao/ Nanbu × *budō* ‘način borbe, borilačka vještina’>; japanska borilačka vještina, naziv dobio prema osnivaču Y. Nanbuu

napokonačan (pridjev) <napokon × konačan>

narančito (prilog) <naranča × naročito>

narkolobika (imenica) <narko- × lobi × logika>

narušaptati (glagol) <narušavati × šaptati>

nastaša (imenica) <nastati × ustaša>

nastrandati (glagol) <nastran × nastradati × dati>

našizam (imenica) <naš × fašizam>

NATOčiti (glagol) <eng. NATO ‘*North Atlantic Treaty Organization*, Sjevernoatlantski savez’ × natočiti>

Natolinda (imenica) <eng. NATO ‘*North Atlantic Treaty Organization*, Sjevernoatlantski savez’ × Kolinda /Grabar-Kitarović/> pogrdan naziv za bivšu hrvatsku predsjednicu K. Grabar-Kitarović, nekad zaposlenicu u NATO-u

NATOpljen (pridjev) <eng. NATO ‘*North Atlantic Treaty Organization*, Sjevernoatlantski savez’ × natopljen>

nattack (imenica) <nataknuti × eng. *attack* ‘napad’>

naturalan (pridjev) <naturalan × analan, anal>

navijanje (imenica) <navijanje × janje>

nazvantura (imenica) <nazvati × avantura>

neanderktualac (imenica) <neandertalac × intelektualac>

neandertalac (imenica) <neandertalac × talac>

nedjeljak (imenica) <nedjelja × ponedjeljak>

nedugme (prilog) <nedugo × dugme>

Nemancipacija (imenica) <neman × emancipacija>

neobičudan (pridjev) <neobičan × čudan> <eng. *curious* komp. *Curiouser*>

nerdvana (imenica) <eng. *nerdvana* ← *nerd* ‘štreber’ × *nirvana* ‘nirvana, potpun duševni mir’>

neseables (imenica). <ne srati imp. 2. jd. 'ne seri' × fr. *les/ miserables* 'jadnici'>

nEUglazbljen (pridjev) <neuglazbljen × EU 'Europska Unija'>

Neurokrem (imenica) <neuro- × *Eurokrem* × krema>

nimfobično (prilog) <?nimfa × ?fobično × ?obično>

noćaskati (glagol) <noć × noćas × ćaskati>

nogolomet (imenica) <nogomet × lom>

nogomentalni (pridjev) <nogometni × mentalni>

norispektijada (imenica) <eng. *no respect* 'bez poštovanja' × norijada>

Nj

Njemaćaćka (imenica) <Njemačka × /Ivo Sanader/ Čaća>

njenjegov (zamjenica) <njen x njegov> <eng. *shis* ← *she* 'ona' × *his* 'njegov'>

Njeržebet (imenica) <nježni, nježan × Eržebet /Palatinuš/>; ime lika u stripu

Nježnidental (imenica) <Nježni, nježan × *Intercontinental*>; ime izmišljenoga hotela u stripu

nježnokaut (imenica) <nježni, nježan × nokaut>

njihilistički (pridjev) <njihov × nihilistički>

O

obamanomika (imenica) <eng. *Obamanomics* ← /Barack/Obama x economics 'ekonomika, ekonomija'>

Obamerika (imenica) </Barack/ Obama × Amerika>

Obamney [obamni] (imenica) <Barack/ Obama × /Mitt/ Romney>

Oberšinjel (imenica) </Vojko/ Obersnel × šinjel>

obilanca (imenica) <obilan × bilanca>

objednik (imenica) <objed × pobjednik>

oblakovitlati se (glagol) <oblak × kovitlati se>

obmambeni (pridjev) <obmana × obrambeni>

obrezovanje (imenica) <obrezati × obrazovanje>

očajanka (imenica) <očajan × čajanka>

odgayanje (imenica) <odgajanje × eng. *gay* 'gej'>

odgayati (glagol) <odgajati × eng. *gay* 'gej'>

odličanstven (pridjev) <odličan × veličanstven>

Ofrljić, O'Frljić (imenica) <ofrlje × /Oliver/ Frljić>; pogrdan naziv za kazališnoga redatelja i ljevičarskog aktivista O. Frljića

ofrljićevski (pridjev) <ofrlje × frljićevski>; koji se odnosi na Ofrljića

ofrljićevski (prilog) <ofrlje × frljićevski>; na način Ofrljića

ofskroz (prilog) <eng. *of course* 'dakako, naravno, svakako' × skroz>; dakako, naravno, svakako

oholokaust (imenica) <ohol × holokaust>

ojaćaćati (glagol) <ojaćati × /Ivo Sanader/ Čaća>

Oktopljus (imenica) <*Oktopus* × pljus 'onomatopeja pada u vodu'>

olimpijadan (pridjev) <olimpijada × jadan>

olimpijanac (imenica) <olimpijac × pijanac>

olujak (imenica) <?oluja × ožujak>; šaljivo za mjesec ožujak

Omegol (imenica) <omega-3 'vrsta nezasićene masne kiseline' × ?inter. *ol* 'ulje' × ?lat. *oleum* 'ulje'> brend ulja, margarina, majoneze, mliječnih namaza tvrtke *Zvijezda*

opsestra (imenica) <?opsesija × sestra>

opulaksirati se (glagol) <eng. *chillax* ← *chill* 'opustiti se, otpuhnuti se, ohladiti se' × *relax* 'opustiti se, relaksirati se'>

Orban (imenica) </Viktor/ Orbán × ban>

oscarski (pridjev) <*Oscar* × carski>

Osramno (prilog) <*Osram* × sramno>

osvijetliti (glagol) <osjetiti × osvijetliti>

otkazalište (imenica) <otkaz × kazalište>

Oxbridge (imenica) <Oxford × Cambridge>; skupni naziv za dva najstarija britanska sveučilišna središta

7.1. Analiza

U rječniku smo za bilježili 200 primjera stopljenica od kojih najviše ima imenica (140), zatim slijede pridjevi (31), glagoli (15), prilozima (13) te imamo zabilježnu jednu zamjenicu.

Što se tiče tvorbenih modela, koje smo opisali u prethodnim poglavljima, u prvi, u kojem se stapaju početni dio prve i dočetni dio druge ishodišne riječi, ubrajamo:

labradoodle, lachon, lagar, lajanini, Lambodža, laprdist, laudilo, leguar, Leonerd, leopav, leopon, Libelung, libtard, lidar, ligar, liger, Lignjosipović, Lizbo, livi, lob, lokancija, lovosenzus, ljugolast, lješnjak, ljubičanstven, ljubitnik, ljubuškarac, mafioničarski, mamijaš, manglish, mašnovit, mauzer, medicane, meggings, mejati, menstruatirka, Merde, Merkande, Merkollande, moobs, motel, Mrmica, Muljanović, nacifist, Nacinger, narančito, nastasha, nazvantura, neanderktualac, nedjeljak, neobičudan, neserables, Nježninental, Obamney, obmambeni, obrezovanje, opulaksirati se, osvijetliti, Oxbridge

U drugom modelu, u kojem se stapaju cijela prva riječ i dočetni dio druge ishodišne riječi, nalazimo primjere:

lađahno, lavgar, leftard, Levatowski, liftopad, Longliver, lopudluk, Loserpool, lošinariti, lototomija, Lovrenpool, Luciferić, ludist, ludogan, Ludolino, ljamasutra, ljudilo, macaronut, Mafiavelli, majmunitet, Mamadona, mancation, mangina, Mannquijote, Markokalipsa, mdmastično, metakmorfoza, Mobilegeddon, morhalan, morhati, moronično, mostaštvo, mosturbirati, mupav, Natolinda, našizam, nerdvana, norispektijada, obamanomika, objednik, odličanstven, olujak

Treći model (početak prve riječi i cjelovita druga ishodišna riječ) ubraja sljedeće stopljenice:

liligar, liliger, Limaher, literaturizam, magistrava, manscara, matlet, memiševiti, miluminacija, mirotrovan, Mustasha, mustasha, mušketin, muženstveno, muženstvenost, nagnemoralno, narušaptati, nattack, nedugme, nimfobično, nogomentalni, nježnokaut, Njeržebet, Obamerika, Oberšinjel, Ofrljić, ofrljićevski, ofrljićevski, ofskroz, Oktopljus, Omegol, opsestra

U četvrtom modelu, u kojem se stapaju obje cijele ishodišne riječi linearnog preklapanja, nalazimo primjere:

lepoglavar, LGenijalan, ludruženje, lunaparkiran, ljubaviteljica, magnumni, mamlazni, maršaliti se, medobro, Mraziher, mrgudjed, muslimaničan, muslimantil, nagomilanović, nakazališni, nanbudo, napokonačan, nastrandati, Nemancipacija, Neurokrem, noćaskati, njenjegov, obilanca, oblakovitlati se, očajanka, oholokaust, olimpijadan, olimpijanac, oscarSKI, Osravno, otkazalište

Peti model (jedna riječ ili njezin dio u funkciji infiksa unutar druge riječi) sadrži ove primjere:

lećaća, maćaćak, marximalan, moguneće, nadebildan, naturalalan, nogolomet, Njemaćačka, njihilistički, ojaćaćati

Sljedeći primjeri ubrajaju se u ortografske stopljenice koje prepoznajemo kroz veličinu fonta, kurziviranjem i umetanjem spojnice:

labUD, lyubav, Ljetnissan, maFIN, *mamurlook*, MayBACH, MEDvjedica, metaSTAZA, miSSterija, MISterija, MISteriozan, MIOm, mRAK, NADAn, NATOčiti, NATOpljen, naviJANJE, neanderTALAC, nEUglazbljen, odgayanje, odgayati, Or-ban

Postoje i dva primjera koja ne možemo svrstati u nijedan model, a radi se o *Lenwoloppali* i *Narkolobika*, koji se sastoje od triju ishodišnih riječi. Također imamo dva primjera koje svrstavamo kod već navedenih ostalih modela, a radi se o primjerima *lesbro* i *logorad* koji su nastali uzimanjem početnih isječaka ishodišnih riječi.

7.2. Zaključak

Od 200 zabilježenih stopljenica, njih 59 spadaju pod prvi model (29,5%), zatim 42 pod drugi (21%), treći i četvrti model imaju jedan primjer razlike, u trećem su 32 primjera (16%), a u četvrtom 31 (15,5%). U petom modelu imamo 10 primjera (5%), dva su primjera koja spadaju pod ostale modele (1%), a dva ne možemo svrstati ni u jedan. Što se tiče ortografskih stopljenica, izdvojili smo 22 primjera (11%), s tim da treba naglasiti kako neke od njih možemo uz šesti model svrstati i u neki drugi (primjerice neandertalac uz šesti model možemo svrstati i u treći model), a također je zanimljivo za napomenuti kako se te stopljenice podudaraju s već postojećim riječima (npr. *Orban* i *Or-ban*) i da upravo kroz pismo, ali i kontekst prepoznajemo da se radi o stopljenici.

U primjerima Merde, Merkande, Merkollande vidimo spomenuti problem oko toga koji dio ishodišne riječi uzimamo pri stapanju, tako da u ovom slučaju imamo tri moguća rezultata.

Ono što također treba spomenuti, a bitno je za sumirati cijeli rad, jest kako se mogu uočiti primjeri stopljenica za koje nismo u potpunosti sigurni koje su njihove ishodišne riječi – primjerice: *ludist*, *ljubaviteljica*, *miSSterija*, *nimfobično*, *opsestra* itd.

8. Zaključak

Pojam stopljenice stvara velike poteškoće kod jezikoslovaca - ne postoji jedinstvena definicija koja će ih precizno objasniti. Ono što znamo jest da u tvorbi moraju sudjelovati najmanje dvije riječi gdje pritom dolazi do kraćenja određenog dijela ishodišnih riječi ili pak do glasovnog preklapanja te da je rezultat semantički nova riječ.

Ova je tvorba ponekad nezahvalna što se tiče predviđanja rezultata stapanja. To smo mogli vidjeti u analizi korpusa gdje nam neki primjeri stvaraju problem za smjestiti ih u određeni tvorbeni model ili pak mogu biti istovremeno smješteni u dva modela, a kod nekih je već nastalih stopljenica teško prepoznati ishodišne riječi. Čini se da ima previše pitanja na koje zasad nemamo odgovora, no upravo te nedoumice i nejasnoće čine stopljenicu zanimljivom te da je njihova funkcija prije svega nasmijati slušatelja/čitatelja, poticanje kreativnosti, razmišljanja, ukazivanje na društvene, političke, ekonomske, edukativne i životne situacije.

Činjenica da je *Hrvatski rječnik stopljenica* skovan tek 2016. godine pokazuje nam da je ovo sam početak razvoja stopljenica. U budućim istraživanjima stopljenice ostavljaju prostor za bolje (u)poznavanje. Srećom, trenutne svjetske i hrvatske (ne)prilike kao i velika dostupnost aktualnih informacija i događanja dokazuju da postoji nepredvidljivo velik broj izvora inspiracije za stvaranje i istraživanje ovog jezičnog fenomena. U duhu rada, dopustit ću si malo kreativnosti te ipak preformulirati posljednju sintagmu s vlastitim skromnim prinosom hrvatskoj stopljenicologiji: „...nepredvidljivo velik broj *izviracija* za stvaranje i istraživanje ovog jezičnog fenomena“.

9. Sažetak

Rad se bavi tvorbenom vrstom stapanja u hrvatskom jeziku. U prvom poglavlju objašnjeno je nekoliko pristupa i definicija stapanja. Zatim su prikazani prvi primjeri stopljenica u stranim jezicima, a potom i u hrvatskom od 19. stoljeća pa sve do kraja prošlog stoljeća te na koji način su nastajale. Idući je dio rada posvećen tvorbenim modelima i semantičkom odnosu stopljenica koji su objašnjeni kroz konkretne primjere. Opisano je njihovo diskurzivno podrijetlo te njihova narav u današnjici. Analiziran je korpus od 200 stopljenica iz Hrvatskog rječnika stopljenica, pri čemu su primjeri pridodani određenom modelu. Na temelju toga izvedeni su preliminarni zaključci o zastupljenosti pojedinih tvorbenih modela stopljenica.

Ključne riječi: tvorba riječi, stopljenica, stapanje, hrvatski jezik, Hrvatski rječnik stopljenica, tvorbeni modeli, semantički odnosi

10. Literatura

Grgić, Slavica, 2014. Stopljenice u internetskim reklamama. *Hrvatistika* 7: 63-76

Lewis, Kristian – Štebih Golob, Barbara, 2014. Tvorba riječi i reklamni diskurs. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 40: 133-147

Klindić, Ivana, 2016. Nove hrvatske stopljenice na primjeru dviju fejbzbučkih stranica. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Marković, Ivan, 2009. Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija. *Raprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 35: 271-241

Marković, Ivan, 2010. Hrvatske stopljenice: Novina u slengu, jeziku reklame i novina. *Diskurs i dijalog: Teorije, metode i primjene*. Osijek: Hrvatsko društvo za primjenjenu lingvistiku – Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku: 223-238

Marković, Ivan, 2012. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Šesto izdanje. Zagreb: Disput.

Marković, Ivan, 2016. *Od oca do Čaće: 150 godina hrvatskih stopljenica*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: 1-26

Marković, Ivan – Klindić, Ivana – Borković, Iva, 2018. *Hrvatski rječnik stopljenica*. *Suvremena lingvistika* 44: 155-158

Izvori

Hrvatski rječnik stopljenica, <https://stilistika.org/hrvatski-rjecnik-stopljenica>